

ZORAKİ TABİP 1869

Ahmet Vefik Paşa (1823-1891)

Genel bakış

Ahmet Vefik Paşa, komedi türünü ve Moliere'i tercih ederken takındığı bilinçli tavrı Moliere'nin eserlerini de tercüme ederken de takınmış, Moliere'in Fransız toplum yapısıyla ilgili eserlerini tercüme etmemiş, konu bakımından Türk toplum yapısına ve geleneklerine uyan eserlerini tercüme etmiştir. Ahmet Vefik Paşa, çevirilerin bir kısmında eserlerin aslına sadık kalmış, bir kısmında ise isimleri değiştirmiş, bazı davranışları yerleştirmiştir. Kendi toplum yapısını ve psikolojisini çok iyi bilen Ahmet Vefik Paşa, topluma yeni, değişik gelebilecek bir yapı yerine, toplumun bildiği, tanıdığı bir tablo çizmiş, yeni fikirleri bu tabloya yerleştirmiştir. Bu sayede seyirci ve okuyucu yeni fikirleri hiç yadırgamadan kabul etmiştir.

Kişiler

İvaz: Sorumsuz, sadece kendi zevkini düşünen, ayyaş bir oduncudur. Az çok Arapça eğitimi almış ve on yıl kadar da bir hekimin yanında çalışmıştır. Sorumsuz birisi olmasına karşın zeki bir insan sayılır. Hekimlik numarasını iyi yapmış, çevresindeki insanların saflığından, cahilliğinden yararlanmasını bilmiştir. Karısının öç alma duygusu sayesinde ünlü bir hekim olmuş, parağöz birisidir. Kara sakallı bir adamdır.

Selime: İvaz'ın karısıdır. Kocasının içmesinden, elindekileri, avucundakileri har vurup harman savurmasından rahatsızdır. Kinci bir kadındır. Kocasını öç almak için Hamza Ağa'nın adamlarına teslim etmekten çekinmez. Kinci olduğu kadar kocasının gönlünü de almasını bilir. Kocasının barışma teklifini kabul etmezken kocası ünlü bir hekim olunca barışma teklifini kendisi yapar.

Hamza Ağa: Kızı Nurdil'in zengin bir adamla evlenmesini isteyen Hamza Ağa parasız saadetin olamayacağına inanmaktadır.

Nurdil: Hamza Ağa'nın güzel ve akıllı kızıdır. Sevdikleriyle evlenmek için her yola başvurur.

Daniş Bey: Zeki birisidir. Paranın gücünü bilir. En sonunda sevdiği kıza kavuşur.

Halime: Sağlıklı, uzun boylu, iri yapılı ve iri göğüslü bir kadındır. Sütannelik yapmaktadır ve Himmet'in karısıdır. Mutluluğun birbirini seven insanlar arasında olabileceğine inanır.

Hikmet: Hamza Ağa'nın uşaklarından birisidir. Kıskaç bir adamdır.

Korkut: Hamza Ağa'nın uşaklarından birisidir.

Müstecip Çelebi: İvaz ile Selime'nin kavgasını ayırmaya çalışırken ara dayacağı yiyen kişidir.

Budak: Hasta olan karısı Gülsüm için çare arayan kişidir.

Rıfat: Budak'ın oğludur.

Konusu

Ahmet Vefik Paşa'nın Zoraki Tabip adıyla Türk hayatına uyguladığı Le Médecin malgré Lui komedisini Molière 1666'da yazmıştır. Bu komedinin konusu, Orta Çağ'ın çok yayılmış bir halk hikayesinden alınmıştır. Köylü Hekim adını taşıyan bu halk hikayesinde, kocasından yediği dayakların öcünü almak isteyen bir kadının, adamı gayet usta bir hekim diyerek etrafa yayması üzerine hastaların hücumuna uğratması ve adamın çok sıkışık bir duruma düşmesi ve yine kadının öğrettiği bir oyunla bu sıkışık halden kurtulmasıdır.

İntikam İvaz koruda odun keserken karısı Selime ile tartışır ve karısını döver. Selime kocasından öç almayı düşünürken koruda efendilerinin hasta kızları için hekim arayan Korkut ve Hikmet'le karşılaşır. Kocasını usta bir hekim olarak tanıtır. Yalnız İvaz'ın hekim olduğunu kolay kolay söylemediğini bu sebeple gerekirse onu dövmeleri gerektiğini belirtir. İvaz'ın usta bir hekim olduğunu ispat etmek içinde onun altı ay kadar önce gömülmek üzere olan bir kadını dirilttiğini ve üç hafta önce kuleden düşen ve her tarafı kırılan komşusunun oğlunu iyileştirdiğini söyler. Korkut ve Hikmet odun kesmekle ve aynı zamanda içmekle meşgul olan İvaz'ın yanına varırlar. İvaz hekim olduğunu kabul etmez. Korkut ve Hikmet'ten güzel bir dayak yedikten sonra kabul eder ve onlarla birlikte Hamza Ağa'nın konağına gider.

Sevdiğine kavuşma oyunu İvaz evden ayrılırken Daniş Bey'e rastlar. İvaz önce onunla ilgilenmez, parayı görünce onu dinler. Nurdil ile Daniş birbirlerini sevmektedirler. Ama Hamza Ağa Nurdil'i zengin olan Bahşayış Ağa ile evlendirmek ister. Nurdil babasının evlendirmek istediği Bahşayış Ağa ile düğünü

geciktirebilmek için yemeden içmeden kesilmiş, dili tutulmuş gibi dilsiz, hasta numarası yapmaktadır. Hamza Ağa, İvaz'ı çağırarak kızıyla ilgilenmesini, bu hastalık yüzünden düğününün ertelendiğini söyler.

Yardım Planı İvaz ile Daniş bir plan yaparlar. İvaz tekrar konağa gelirken Daniş de eczacı olarak onunla gelecektir. Bu arada İvaz gerçek hekim olmadığını ve halkı kandırmanın ne kadar kolay olduğunu söyler. Konakta buluşmak üzere ayrılırlar. İvaz'ın yanına altı aydan beri karısı hasta olan Budak ve oğlu Rifat gelerek dertlerini söylerler. Para karşılığı İvaz hastalıkla hiç ilgisi olmayan bir şeyler söyler ve onları başından sayar. Daniş ile konağa gelen İvaz, Hamza Ağa'ya Daniş'in iyi bir eczacı olduğunu ve kızını iyi edecek ilacı vereceğini söyler. Nurdil'e ilacı içirir ve Nurdil'in dili çözülür. Babasına Bahsayış Ağa ile evlenmek istemediğini söyler. Babasının ikna olmayacağını anlayan İvaz, Daniş'e Nurdil'i kaçırmamasını ve bunun için onlara yardım edeceğini söyler.

Parayla gelen mutluluk Dili çözülen Nurdil babasına Daniş'le evlenmek istediğini söyler. Hamza Ağa bunu asla kabul etmez. Tartışmanın uzamaması için İvaz eczacı diye tanıttığı Daniş'ten Nurdil'i kaçırmamasını ister. Kaçırma olayında İvaz'ın parmağı olduğu, İvaz'ın karısına sarkıntılık ettiği Hikmet tarafından Hamza Ağa'ya söylenir. İvaz cezalandırılacaktır ve cezası da ölümdür. Bu sırada konağa gelen Selime kocasının zor durumda olduğunu öğrenir. Nurdil ile Daniş Bey konağa geri dönerler. Çünkü Daniş Bey'in uzun zamandır hasta olan amcası ölmüştür ve Daniş Bey'e yüklü bir miras bırakmıştır. Nurdil'i Hamza Ağa'dan tekrar isteyen Daniş Bey'e bu sefer cevap olumludur.

Tema

Sevgi-Saygı Evlilik müessesesi karşılıklı sevgi, saygı ve dayanışma üzerine kurulması gerektiği eserden çıkarılabilecek temel fikirdir. Yalanların sonuçlarının ağır olduğu, halk cahil kaldığı sürece bu durumu suistimal edecek birilerinin bulunacağı, para için yapılacak evliliklerin mutluluk getirmeyeceği sonuçları çıkmaktadır.

Karakter İncelemesi

İvaz (Sorumsuz)

Karakter Sorumsuz, para düşkünü ayaş, karısına saygısı olmayan bir karakterdir. Evin yükünü ve dört çocuğun bakımını karısı Selime'nin üzerine yıkmıştır. Yalan söyleyen ve türlü oyunları çevirebilen, insanların saf duygularından rahatlıkla faydalanabilen birisidir. Karısının usta bir hekim olarak tanıtılmasıyla ün kazanmış ve saygı görmüştür. Toplumda görülen kadına saygısızlık ve şiddet örneklerini buradaki karakterde de görmekteyiz. Sonucunu düşünmeden kolaylıkla yalan söyleyen biri olan İvaz son anda asılmaktan kurtulmuştur.

Aktivite İvaz odunculuk yapmaktadır. Kendi kazandıklarını harcadığı gibi karısının kazandıklarını da harcar; yetmediğinde evin eşyalarını satar. Az çok eğitim gördüğü ve on yıl kadar bir hekimin yanında çalıştığı hâlde hiçbir işte dikiş tutturamaz. İvaz insanları kandırmak için yalan söylemeyi alışkanlık haline getirmiştir. Karısının yalanıyla ün kazanmış bir hekim rolünü oynamaktadır.

Kişiler Genellikle Selime ile iletişim halinde olan İvaz, bir yalan sonucu kendini konakta bulur. Bu konağın zengin beyi Hamza Ağa'yla diyalog halindedir. Hamza Ağa'nın kızı Nurdil ve Daniş Bey'le de onlara yardım etmek için iletişim kurmuştur.

ÖRNEK ANILAR

Saygısız İvaz eşi Selime'ye oldukça saygısız davranır ve kötü sözler söyler. İvaz: - Of ! İnsanın karısı olmak meğer ne bela imiş. Aristetalis efendimiz ne güzel haklı buyurmuş ki karı kısmı şeytandan beterdirdemiş. Selime- Bakındı şuna! Sanki o hödük Aristetalis'le irfan satacak. Dört ayağını bir araya getirip sanki marifet yapacak! İvaz- Marifettir ya! Sen bulundu bir meselede benim gibi mübahese edecek bir demetçi daha! Bulundu benim gibi on sene hekime hizmet etmiş hem de gençliğinde sarfı nazar öğrenmiş adamı bul bakayım! Selime- İlahi belanı bulasın! Çılgın mecnun. İvaz- Sen murdar leş sen belanı bul! Selime- Sana he dediğim gün, kabul ettiğim saat batsın! Nalet olsun! İvaz- Beni de huccet yazıp batırmaya sebep olan vekil burnazına lanet olsun.

Yalancı İvaz sahte hekim olarak konağa girer ve Hamza Ağa'ya kızının hastalığını bulduğunu söyler. Hamza Ağa'nın saflığından yararlanarak söylediği ustaca yalanları sıralayarak onu inandırır. İvaz – Hasta bu mudur ? Hamza – Evet, ondan başka kızım yok, eğer elimden alınırsa pek mükedder olurum. İvaz (Nurdil'e) – Oh, ey, şu bileğinizi verin bakayım. Oo, bu nabızı derki, sizin kızınız dilsiz olmuş. Hamza- Ah ey efendim, tamam işte illeti o ya.. Siz çabuk buldunuz. İvaz- Bizler, büyük hekimler, hastalığı böyle füceten tanırız. Bir cahil acemi olsa şaşırırdı, kekelirdi. Şudur budur derdi. Amma ben birinci hamlede değdirdim. İşte size haber verdim, kızınızın dili tutuktur.

Paragöz İvaz sorumsuz ve yalancı bir kişilik olsa bile, yardımsever yönü de vardır. Daniş ve Nurdil'in durumuna kayıtsız kalmak istemez onlara yardım eder. İvaz evden ayrılırken Daniş Bey'e rastlar. İvaz önce onunla ilgilenmez, parayı görünce onu dinler. Nurdil ile Daniş birbirlerini sevmektedirler. Nurdil babasının

evlendirmek istediği Bahşayış Ağa ile düğünü geciktirebilmek için hasta numarası yapmaktadır. Kızın sevdiği adam olan Daniş'ten para alır ve onu ilaç getirmiş olan eczacı olarak eve sokar.

Selime (Kindar)

Karakter İvazın karısı olan Selime, sorumsuz kocasına rağmen tüm zorlukların üstesinden gelmeye çalışan bir karakterdir. Toplumda da sorumsuz ve alkolik eşlere sahip olan kadınların yaşadığı zorlukları bu karakterde görüyoruz. Gördüğü şiddetten dolayı oç alma hırsına girmiştir. Sonuçlarını tahmin edemese bile yaşadığı bu olumsuzluklar onu büyük bir yalancılığa itmiştir.

Aktivite Kocasını ile birlikte odun keserek geçimini sağlar. Kocasının ona söylediği çirkin sözlerle kayıtsız kalamayıp o da aynı şekilde cevap vererek kendini savunur. Kocasının bu tavırlarına sinirlenip onu, yalan söyleyerek Hamza Ağa'nın adamlarının dövmesini planlar.

Kişiler Genelde sadece kocası İvaz ile iletişindedir. Hamza Ağa'nın uşakları Korkut ve Hikmetle karşılaşan Selime, onların bir hekim aradığını öğrenir ve onlara kocasının iyi bir hekim olduğunu söyler.

ÖRNEK ANILAR

Kindar Kinci bir kadındır. Selime kocasından oç almak için düşünürken koruya efendilerinin hasta kızları için hekim arayan Korkut ve Hikmet'le karşılaşır. Kocasını usta bir hekim olarak tanıtır. Yalnız İvaz'ın hekim olduğunu kolay kolay söylemediğini bu sebeple gerekirse onu dövmele gerektiğini belirtir. İvaz'ın usta bir hekim olduğunu ispat etmek içinde onun altı ay kadar önce gömülmek üzere olan bir kadını dirilttiğini ve üç hafta önce kuleden düşen ve her tarafı kırılan komşusunun oğlunu iyileştirdiğini söyler. Korkut ve Hikmet odun kesmekle ve aynı zamanda içmekle meşgul olan İvaz'ın yanına varırlar. İvaz hekim olduğunu kabul etmez. Korkut ve Hikmet'ten güzel bir dayak yedikten sonra kabul eder ve onlarla birlikte Hamza Ağa'nın konağına gider.

Sitemkar Kocasının ona sürekli emir vermelerinden ve ona saygısızca konuşmalarından rahatsızlık duyar. İvaz- Yok dedim sana... işte olamaz... öyle etmeyeceğim, söz benim olacak... benim kahyam mı var? Selime- ben de sana dedim ki benim dediğim yola gidersin. Ben sana huysuzluğunu çekmek için varmadım ya! İvaz- Beni de hucet yazıp batırmaya sebep olan vekil burnazına lanet olsun. Selime- Evet, sana düşmüş yolunup ettiğine yanmak ha! Sen durmayıp sabah akşam benim gibi kadına düştüğüne bin şükürler etmelisin, a nankör! Sen benim gibisine layık mı idin, a nobran herif!

Vefakar Kocasının bunca yaptığı şeye rağmen ailesine bağlı olan selime olayların sorunsuz bir şekilde sonuçlanması üzerine ve herkesin gözünde hekim olarak tanınan İvazla tekrar barışmak ister. Selime- Ey koca, mademki asılmayacaksın, bana çok şükür et! Seni hekim ettim, sana bu devleti ben davet ettim. İvaz- Karı, yediğim bol bol sopaları sen benim üstüme davet ettin amma... Selime- Amma sonu iyi çıktı. Artık dargınlıktan geçmeli. İvaz- Pekiyi karı! İşte sebep olup beni çağırdığın postun hatırası için yediğim dayakların acısını sana affettim. Amma bundan sonra hazır ol haa! Benim gibi büyük adama tazim ve itaate hazır ol! Yoksa sen bilirsin. Tabip dargınlığı halkın bildiği gibi değildir. Korkunç şeydir haa.

Nurdil (Aşık)

Karakter Nurdil temiz kalpli ve sevgi dolu bir karakterdir. Babası Hamza Ağa'nın zenginlik merakına karşı o bunu hiç önemseyip sevdiği adam olan Daniş beyle evlenmek istemektedir. Sevdiği adamla evlenmesine izin vermeyen bu karakterin babasına karşı geldiğini ve sevdiği uğruna birçok şeyi göze aldığını görüyoruz.

Aktivite Nurdil sevdiği adam için türlü oyunlara başvurmuştur. Yemeden içmeden kesilmiş, dili tutulmuş gibi dilsiz, hasta numarasıyla babası Hamza Ağa'yı kandırmıştır. Sevdiği adam olan ve eve eczacı olarak gelen Daniş Beyin ona ilaç verdikten sonra düzeldiğini gören babasına evlenmek istediği kişinin Daniş Bey olduğunu söyler. Hamza Ağa, Daniş Beyle evlenmesine izin vermez ama Nurdil, babasını dinlemeyerek Daniş Beyle kaçır.

Kişiler Dilsiz numarası yapan Nurdil ilk olarak Daniş beyle ilaç verdikten sonra konuşmaya başlar. Babası Hamza Ağa ya Bahşayış Ağa'yla evlenmek istemediği söyler ve tartışırlar. İvaz hasta olan Nurdil'i muayene etmek için yanına gider. Nurdil'le iletişim kurmak için ona hastalığı ile ilgili sorular sorar ama dilsiz numarası yapan Nurdil sadece " han hin hun han" diye ses çıkartır.

ÖRNEK ANILAR

Aşık Babasının onu zengin bir adamla evlendirmesine karşı gelen Nurdil, Daniş Beyi sevmektedir. Sevdiği ile evlenebilmek için dilsiz numarası yapar, babasına yalan söyler. Aşkı uğruna babasına karşı gelerek Daniş beyle evlenmek istediğini söyler fakat Hamza Ağa bu evliliğe izin vermez. Nurdil babasına Kendimi kuyuya atarım da istemediğim adama varmam ha! Varmam! Hamza-Hani.. Nurdil-Hayır hayır olmaz, bir türlü olmaz! Olacak şeyler değildir, nafile kendinizi üzeriniz! Olmaz, olmaz; ahdim olsun olmaz! Ben niyet tuttum.

Hamza-Vay, bu ne lakırdı tekerleği. Ey tabip elebi, Őunun dilini yine tutamaz mısınız? Diye İvaza söyler. TartıŐma uzayınca Nurdil, Daniş beyle İvazın yaptığı plana uyarak sevdiğiyle kaar.

Asi İstemediği birisiyle evlendirilmeye çalıŐılan Nurdil zorlamalar karŐısında dik durarak babasına karşı gelip evlenmeyeceğini söyler. Nurdil- Efendim, meramınız asla yüreğime tesir etmez. Hamza Ağa- İŞte bu akşam seni Bahşayış'e nikâh kıyarım. Nurdil- bana boŐ yere söz anlatırsınız, bu sözler nâfile, kâr etmez der, baba hükmü beni zorla ere veremez ya Hamza- hele Nurdil- Hele! Nafile edersiniz nafile. Hamza-Bu Nurdil- Bu zora gönlüm râzı olmaz, olmaz.